

КР УИАнын сейсмология институтунун директору,
КР УИАнын мүчө-корреспонденти Абдрахматов К.Е.

2024ж.

№3 протоколдон көчүрмө

Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын сейсмология институтунун илимий кеңешинен

КР УИАнын Сейсмология институтунун Илимий кеңешинин төрайымы — г.-м.и.кандидаты,
КР УИА Истин орун басары Омуралиева А.М.

КР УИАнын Сейсмология институтунун илимий кеңешинин катчысы – Калысова Ж.К.

Катышты:

1. Абдрахматов К.Е. КР УИАнын мүчө-корреспонденти, 25.00.10, директор
2. Муралиев А.М., ф.-м.и. доктору 25.00.10. «Прогноз Землетрясений» лаб. башчысы
3. Камчыбеков М.П., т.и. кандидаты, 25.00.10, «Инженерная сейсмология и микрорайонирование» лаб. башчысы
4. Фролова А.Г., ф.-м.и. кандидаты, 01.04.12, «Региональная сейсмология» лаб. башчысы
5. Токтосопиев М.Т. – ф.-м.и. доктору, 04.00.22, Жетекчи илимий кызматкер
6. Омуралиев М.О., г.-м.и. кандидаты, 25.00.01 Жетекчи илимий кызматкер
7. Джумабаева А.Б., г.-м.и. кандидаты, 25.00.01, Жетекчи илимий кызматкер
8. Егембердиева К.А., т.и. кандидаты, 05.23.01, 25.00.10, Улук илимий кызматкер
9. Гребенникова В.В., 25.00.10, Улук илимий кызматкер
10. Берёзина А.В., Маалымат борборунун жетекчиси
11. Анварбеков М.А., Комплекстүү мониторинг борборунун жетекчиси
12. Исмаилов Ж., т.и. кандидаты, «Информационной технологии» лаб. башчысы
13. Анварбеков М.А., Профсоюздук комитеттин төрагасы

Күн тартиби:

1. Аширов Беймбет Мамановичтин 25.00.01 – Жалпы жана аймактык геология илимдеринин кандидаты илимий даражасын алуу үчүн «Түндүк Тянь-Шандагы катуу жер титирөөлөрдүн очоктук зоналарынын сейсмоструктуралык позициясы» деген темага даярдалган диссертациялык ишин талкуулоо. Илимий жетекчиси – геология-минералогия илимдеринин доктору, КР УИАнын корр. мүчөсү Абдрахматов Канатбек Эрмекович.
2. Аширов Беймбет Мамановичтин 25.00.01- Жалпы жана аймактык геология адистиги боюнча геология жана минералогия илимдеринин адистиги боюнча «Түндүк Тянь-Шандагы катуу жер титирөөлөрдүн очоктук зоналарынын сейсмоструктуралык позициясы» деген темадагы диссертациялык иши боюнча кандидаттык экзаменди тапшыруу үчүн атайын дисциплинанын кошумча программасын кароо жана талкуулоо.

Абдрахматов К.Е., КР УИАнын корреспондент-мүчөсү, профессор – изденүүчүнүн илимий жетекчиси жана КР УИАнын Сейсмология институтунун Илимий кеңешинин төрагасы, ошондуктан КР УИАнын Илимий кеңешинин төрагасына КР УИА Сейсмология институтунун директорунун орун басары Омуралиева А.М. г.-м. и. кандидаты бир добуштан тандалды.

Төрайым: г.-м.и. кандидаты, Омуралиева А.М. Диссертациялык изилдөө Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Сейсмология институтунун «Кыргыз Республикасынын аймагындагы сейсмикалык коркунучка жана сейсмикалык тобокелдикке баа берүү» (2012–2014) негизги илимий темасына ылайык жүргүзүлгөн.: «Геологиялык маалыматтар боюнча сейсмикалык коркунучту жана сейсмикалык тобокелдикти баалоо» бөлүмү боюнча; GEM– «Жер титирөөнүн глобалдык модели» глобалдык долбоорунун ажырагыс бөлүгү болгон Борбордук Азия үчүн жер титирөөнүн моделин түзүү долбоору; (2011-2014-жж.)

Аширов Б.М. Кыргыз Республикасынын Улуттук Илимдер Академиясынын Сейсмология институтунда изденүүчүсү, илимий жетекчиси КР УИА корреспондент-мүчөсү Абдрахматов К.Е.

Төрайым: Омуралиева А.М.

- Сөздү баяндама үчүн изденүүчүгө берели.

УКТУ:

Изденүүчү Б. М. Ашировдун геология-минералогия илимдеринин кандидаты илимий даражасын алуу үчүн берилген «Түндүк Тянь-Шандагы катуу жер титирөөлөрдүн очоктук зоналарынын сейсмоструктуралык позициясы» деген темадагы диссертациялык ишинин негизги мазмунунун баяндамасы (баяндама сүрөттөрдү көрсөтүү менен коштолду).

Катуу жер титирөөлөрдүн очокторунун пайда болушун жана жайгашуусун көзөмөлдөгөн геологиялык структураларды аныктоо азыркы сейсмоструктуралык эң маанилүү көйгөйлөрүнүн бири болуп саналат. Жер титирөө очокторунун структуралык абалы жана күчтүү жер титирөөлөрдүн плейстоцендик аймактарынын конфигурациясы негизинен эки фактордон көз каранды: чыңалуунун топтолушу жана сейсмикалык энергиянын разряддалышы пайда болгон чөйрөнүн түзүлүшү жана бул чыңалууну пайда кылган күчтөрдүн колдонуу мүнөзү жана орду. Биринчи фактор сейсмоактивдүү катмардын түзүлүшүнүн өзгөчөлүктөрү менен аныкталат, анын кубаттуулугу каралып жаткан региондо болжол менен 20-25 км, ал эми экинчиси - жаңы кыймылдардын көрүнүшүнүн өзгөчөлүктөрү менен аныкталат.

Белгилей кетсек, көптөгөн ири жер титирөөлөр глобалдык санариптик сейсмикалык тармак орнотулганга чейин болгон, ошондуктан аналогдук сейсмикалык шаймандардын жардамы менен гана катталган. Аналогдук маалыматтарды иштеп чыгуу, мисалы, ар дайым жазуу системасынын чыныгы параметрлери белгилүү эмес, бир катар кыйынчылыктар менен коштолот. Мындан тышкары, сейсмикалык станциялардын сейрек кездешүүчү тармагына же макросейсмикалык байкоолордун сейрек кездешүүсүнө байланыштуу фокалдык зоналарды аныктоонун тактыгы өтө төмөн болгон. Мисалы, кээ бир күчтүү жер титирөөлөрдүн эпицентрлерин аныктоонун тактыгы +/- 50 км болгон албетте, мындай тактык менен окуянын очогу кайсы геологиялык түзүлүшкө таандык экенин аныктоо кыйын.

Ушул жер титирөөлөрдүн көпчүлүгүнүн параметрлери, негизинен, макросейсмикалык байкоолорго негизделген, ушул жер титирөөлөр үчүн булактардын мурда бааланган параметрлерин тактоо максатында, санариптик инструменталдык маалыматтардын негизинде изилденип, кайрадан каралды. Бул изилдөөлөр, мисалы, тарыхый жер титирөөлөрдүн параметрлерин очоктук зоналардын абалы, магнитудасы тактоого мүмкүндүк берди ж. б. Ошондуктан кээ бир күчтүү тарыхый жер титирөөлөрдүн структуралык абалын жаңы позициялардан кароо зарылдыгы келип чыкты.

Негизги максат болуп Түндүк Тянь-Шандын эң күчтүү жер титирөөлөрүнүн очоктук зоналарынын сейсмо тектоникалык абалын Заманбап маалыматтардын негизинде аныктоо болгон. Изилдөөнүн жыйынтыктары Кыргыз Республикасынын жана Казакстан Республикасынын аймагын камтыган Түндүк Тянь-Шандын аймагынын сейсмикалык коркунучун баалоодо колдонулушу мүмкүн.

Мындай деталдуу изилдөөлөр Түндүк Тянь-Шандын бардык күчтүү жер титирөөлөрүнүн эпицентралдык зоналарында жүргүзүлдү, бул алардын сейсмо тектоникалык позициясын бир кыйла тактоого мүмкүндүк берди.

Түндүк Тянь-Шандын жогоруда көрсөтүлгөн күчтүү жер титирөөлөрүнүн ар биринин биз аныктаган сейсмо тектоникалык позициясы бул региондун күчтүү жер титирөөлөрүнүн очоктору биринчи кезекте байыркы Кемин-Чилик зонасынын кайра жандануусу менен байланыштуу экенин болжолдоого мүмкүндүк берет, ал азыркы этапта активдүү жаракалардын ушундай аталыштагы зонасы түрүндө чагылдырылган. Очоктордун таралышы жана пайда болушу, жогоруда каралган жер титирөөлөрдүн фокалдык механизмдеринде байкалган өзгөрүүлөр активдүү жаракалардын Кемин-Чилик зонасынын субмеридионалдык тангенциалдык кысылууга карата багытталышы менен байланыштуу. Жогоруда аталган окуяларда пайда болгон фокалдык механизмдердин, беттик жарылуулардын байкалган ар түрдүүлүгү жана болгон жер титирөөлөрдүн очоктук зоналарынын ар кандай структуралык позициясы (тоо кыркасынын жыйынды бөлүгүндөгү абал (1978-жылдагы Жаланаиш-Түп жер титирөөсү), үстүңкү жарылуулардын зиг-заг түрүндөгү артикуляциясы (1889-жылдагы Чиликтик жер титирөө) жер титирөөлөрдүн жана көтөрүлүштөрдүн тибиндеги ойронуучу жарылуулар менен коштолгон бирдиктүү зонанын болушу менен түшүндүрүлөт. Автор ошондой эле дизъюнктивдик түйүндөрдү сейсмикалык коркунучтун элементи катары караган.

Баяндама аяктагандан кийин изилденүүчүгө төмөнкү суроолор берилип, жооптор алынды.

СУРООЛОР

Токтосопиев А.М., физика-математика илимдеринин доктору, профессор

Суроо: Диссертациялык иштин илимий жаңылыгы эмнеде?

Жооп: - Түндүк Тянь-Шандын аймагы үчүн бул аймактагы эң күчтүү жер титирөөлөрдүн очоктук зоналарынын геологиялык-тектоникалык өзгөчөлүктөрү биринчи жолу аныкталды жана жалпыланды;

- Бул аймактагы эң күчтүү жер титирөөлөрдүн очоктору биринчи кезекте байыркы Кемин-Чилик зонасынын кайра жандануусу менен байланыштуу экендиги аныкталган, ал азыркы этапта Активдүү жаракалардын ошол эле аталыштагы зонасы катары билдирилген. Жогоруда талкууланган жер титирөөлөрдүн фокустук механизмдериндеги байкалган өзгөрүүлөр Активдүү жаракалардын Кемин-Чилик зонасынын субмеридионалдык тангенциалдык кысылуу багытына карата байланыштуу;

- Түндүк Тянь-Шандын аймагында дизъюнктивдик түйүндөрдү аныктоо келечекте күчтүү жер титирөөлөрдүн очоктору пайда болуучу потенциалдуу жерлердин абалын белгилөөгө жана алардын мүмкүн болгон максималдуу магнитудасын аныктоого мүмкүндүк берет. Бул ошондой эле аталган

аймактын сейсмикалык кооптуулугун баалоону тактоого жана түзүлүүчү сейсмикалык райондоштуруу карталарынын ишенимдүүлүгүн жогорулатууга мүмкүндүк берет.

Суроо: Сиздин жеке салымыңыз кандай?

Жооп: Менин жеке салымым, илимий жетекчим КР УИАнын мүчө-корреспонденти, профессор Абдрахматов К.Е. жетекчилиги менен изилдөөнүн темасы боюнча ата мекендик жана чет элдик адабият булактарына сереп салуу, бул аймактагы эң чоң жер титирөөлөрдүн очоктук зоналарынын түзүлүшүнүн геологиялык-тектоникалык өзгөчөлүктөрүн, жаңы жаракалардын түзүлүштөрү жөнүндө маалыматтарды чогултуу, талдоо жана иштеп чыгуу;

Күчтүү жер титирөөлөрдүн очоктук зоналарында көрсөтүлгөн Түндүк Тянь-Шандын геологиялык түзүлүшүнүн өзгөчөлүктөрү менен байланышын тактоого мүмкүндүк берүүчү жаңы жер үстүндөгү ажырымдарды табуу;

Биринчи жолу аныкталган активдүү жаракаларга байланыштуу региондогу кээ бир күчтүү жер титирөөлөрдүн структуралык абалын кайра кароо;

Түндүк Тянь-Шандын аймагынын дизъюнктивдик түйүндөрүнүн картасын түзүүгө жана бул региондун сейсмикалык коркунучуна баа берүүдө.

Омуралиев М., геология-минералогия илимдеринин кандидаты

Суроо: Аталган аймактагы чоң жер титирөөлөрдүн очокторунун сейсмотектоникалык өзгөчөлүктөрү кандай?

Жооп: Бул изилдөөлөрдүн натыйжасында жер титирөөлөрдүн жайгашкан жерин тактоого, очоктордун түзүлүшүнүн мурда белгисиз болгон өзгөчөлүктөрүн жана башка маалыматтарды аныктоого мүмкүндүк берген бир кыйла жаңы маалыматтар алынды. Бул маалыматтарды колдонуу менен биз эң чоң жер титирөөлөрдүн очокторунун сейсмотектоникалык өзгөчөлүктөрүн жаңыча кароого мүмкүнчүлүк алдык.

Мисалы, буга чейинки изилдөөчүлөр алган маалыматтарга ылайык, 1938-жылдагы Кемин-Чүй жер титирөөсүнүн эпицентра ($K=16.0$, $M=6.9$, $N=21$ эпицентринде күчү 8-9 балл), $\varphi=42.42$, $\lambda = 75.48$ координаттарынын чегинде болгон. (сүрөт.1). Эпицентр инструменталдык да, макросейсмикалык да маалыматтар боюнча аныкталып, Кыргыз кырка тоосунун жана Күнгөй Алатоонун (Кемин суусунун башталышынын жанында) жайгашкан (Жанузаков ж.б., 2003). Бирок, аталган зонанын чегинде биз жүргүзгөн деталдуу изилдөөлөр сүрөттөлгөн беттик бузулуулар окуянын күчүнө дал келбей турганын көрсөттү. Плейстосейстикалык аймакта бир дагы кеңейтилген жер үстүндөгү жарака табылган жок, бирок узундугу 10-20 метр болгон бир нече жаракалар байкалган. Узундугу 150 м. ге чейин жана вертикалдуу жылышууларынын амплитудасы 0,7 м. ге чейин жеткен жарака Жел-Арык айылынын аймагында пайда болгон.

Егембердиева К.А., техника илимдеринин кандидаты

Суроо: Түндүк Тянь-Шандын күчтүү жер титирөөлөрү мурда ким аркылуу изилденген?

Жооп: Түндүк Тянь-Шандын аймагында изилдөөчүлөрдүн ар кандай топтору тарабынан жүргүзүлгөн изилдөөлөр (геологиялык негиздер..., 1978; Кнауф ж. б., 1981, Тимуш, 1993, 2011; Деталдуу..., 1998 жана башкалар) жер титирөө очокторунун структуралык абалы жана күчтүү жер титирөөлөрдүн плейстосейстик аймактарынын конфигурациясы негизинен эки факторго көз каранды экендигин көрсөттү: чыңалуунун топтолушу жана сейсмикалык энергияны бөлүп чыгаруучу болгон чөйрөнүн түзүлүшү жана ушул чыңалууга алып келген күчтөрдүн мүнөзү жана орду. Биринчи фактор сейсмоактивдүү катмардын түзүлүшүнүн өзгөчөлүктөрү менен аныкталат, анын кубаттуулугу каралып жаткан региондо болжол менен 20-25 км, ал эми экинчиси — жаңы кыймылдардын көрүнүшүнүн өзгөчөлүктөрү менен аныкталат. Сейсмоактивдүү катмар кембрийге чейинки жана палеозой доорундагы метаморфизацияланган вулканогендик жана чөкмө тектерден турат.

Сейсмогендик структуралар, албетте, акыркы тектоникалык кыймылдардын ар кандай режими менен мегаструктураларды чектеген эң маанилүү четки жаракалар. Бирок, идеяларына карама-каршы И.Е. Губин (1971) жогорудагы изилдөөчүлөр кандайдыр бир бирдиктүү жараканын зонасы бүтүндөй бирдей сейсмикалык коркунуч менен мүнөздөлөт деп эсептешпейт. Акыркысын аныктоодо мындай белгилер колдонулат (Деталдуу..., 1998), акыркы (айрыкча кеч-төртүнчүлүк-голоцендик) кыймылдардын ылдамдыгы, жаракалардын ар кандай канаттарындагы алардын ар кандай белгилери, канаттардын бириндеги кыймыл белгилеринин өзгөрүшү жана анын убактысы, жаракалардын бутактанышынан же кесилишинен пайда болгон дизъюнктивдик түйүндөрдүн

болушу, жаракалар боюнча жаңы структуралык формалардын акыркы артикуляциясы же алар боюнча каршы асимметриянын структуралык талааларынын контакташуусу (Кучай, 1966); асимметриялык антиклиналдардын жайылышы боюнча өсүп жаткан периклиналдар өзгөчө орунду ээлейт, бул анын тик канаты тарабынан бул структураны чектеген алардын өсүү багытында айрылуу менен коштолот (Чедия, 1986).

Төрайым: Омуралиева А.М., г.м.и. кандидаты

Суроо: Сейсмикалык коркунуч деген эмне?

Жооп: Сейсмикалык коркунуч каралып жаткан аймакта пайда болгон сейсмикалык таасирлердин коркунучу. Сейсмикалык коркунуч мейкиндикте, убакытта (белгилүү бир убакыт аралыгындагы жыштык же ыктымалдуулук) аныкталып, жана сейсмикалык таасирлердин күчү боюнча (сейсмикалык интенсивдүүлүк шкаласы боюнча пункттарда же жер титирөөнүн параметрлери боюнча) мейкиндикте сейсмикалык коркунучтуу аймактын жайгашкан жери жана аянты менен мүнөздөлөт. Илимий тил менен айтканда, сейсмикалык аймак (сейсмикалык коркунучтун булагы) деп адатта бүктөлгөн тоо аймагы же жер титирөөлөр болушу мүмкүн болгон активдүү платформа түшүнүлөт.

Баарлашуу

Муралиев А.М. физика-математика илимдеринин доктору, профессор, Аширов Б.М. толук жогорку билими бар, б.а. ал сейсмолог, тоо инженер-геофизик квалификациясы бар адис. 2018-жылдын 2-июлунда ЖЧК Сейсмологиялык тажрыйбалык-методикалык экспедициясынын ("СОМЭ") башкы директору болуп дайындалган. СОМЭни жана Казакстан Республикасынын Сейсмология институтун сейсмологиялык байкоолордун жана изилдөөнүн Улуттук илимий борборуна кайрадан уюштурулгандыгына байланыштуу, 2024- жылдын 5- январынан тартып Казакстандын Өзгөчө кырдаалдар министринин буйругу менен жаңы түзүлгөн уюмдун өндүрүш боюнча директорунун орун басары болуп дайындалган. Бул анын жоопкерчилигин жана коргоого даярдыгын билдирет. Диссертациялык иши аяктады, анда адабияттык рецензияга критикалык талдоо берилген, фундаменталдуу бөлүгү бар, иштин илимий-практикалык натыйжалары текшерилип, Эл аралык жана республикалык конференцияларда жана кеңешмелерде доклад түрүндө баяндалган. Изденүүчү даяр.

Казак, кыргыз, орус, англис тилдеринде сүйлөйт. Диссертацияны коргоого сунуштоого болот.

Токтосопиев А.М., физика-математика илимдеринин доктору, диссертациялык иши бир топ көлөмдүү, адабияттык кароо, теориялык бөлүгү жана прикладдык аспектиси бар. Диссертация 25.00.01 – Жалпы жана аймактык геология адистиги боюнча берилген. Ал «Түндүк Тянь-Шандагы катуу жер титирөөлөрдүн очоктук зоналарынын сеймотектоникалык позициясы» деген темага даярдалган диссертациялык иши сейсмикалык коркунучтуу баалоодо коркунучтуу жана кырсыктарды азайтуу маселелерин чечүүнү камтыйт. Сизге ийгилик жана ийгиликтүү коргонууну каалайбыз.

Камчыбеков М.П., т.и. кандидаты, КР УИА мүчө-корреспонденти, профессор Абдрахматова К.Е. илимий жетекчилигинде аткарылган диссертациялык ишинин темасы абдан актуалдуу. Диссертациялык иштин жыйынтыгы орус тилинде баяндалган, геологиялык багыта, доклад мыкты болгон. Диссертациялык иши кызыктуу жана атайын компьютердик программанын эксперименталдык бөлүгү камтылган. Бардык натыйжалар карталар, таблицалар жана графиктер түрүндө берилген. Иштин көлөмү чоң жана 25.00.01 – Жалпы жана аймактык геология адистиги боюнча кандидаттык диссертацияларга КР УАКтын талаптарына жооп берет. Диссертацияны коргоого сунуштоого болот.

Абдрахматов К.Е. КР УИА мүчө-корреспонденти, геология-минералогия илимдеринин доктору, профессор. Мен диссертациялык ишке оң баа берип, жазуу жүзүндө рецензия жаздым, ал тиркелет. Мен изденүүчүгө бир нече жылуу сөздөрдү айткым келет. Диссертациянын темасы 2019-жылы бекитилген. Изилдөөнүн натыйжалары Түндүк Тянь-Шандагы катуу жер титирөөлөрдүн очоктук зоналарын аныктап, аймактын сейсмикалык коркунучун баалоо үчүн пайдаланылышы мүмкүн. Экономикалык мааниси сейсмикалык активдүүлүктү баалоо тобокелчилиги жогору аймактарды алдын ала аныктоого жана имараттарды жана инфраструктураны чындоо боюнча чараларды

көрүүгө мүмкүндүк берет. Бул кыйроонун алдын алууга жана жер титирөөдөн кийин калыбына келтирүү чыгымдарын азайтууга жардам берет. Иштин илимий-практикалык натыйжалары эл аралык жана Республикалык конференцияларда, кеңешмелерде доклад түрүндө баяндалган. Изилденүүчү, даярдалган адис жана диссертациялык иши коргоого сунушталышы керек. Ишке оң баа берем.

Төрайым: г.м.и. кандидаты Омуралиева А.М.

- Илимий эмгек өтө көлөмдүү жана мазмундуу. Бардык элементтер: теориялык, практикалык бөлүк, заманбап методология, жыйынтыктар бар. Жыйынтыктар актуалдуу. Доклад жакшы, Изилденүүчү материалды билет. Диссертациялык иш 25.00.01 – Жалпы жана аймактык геология адистиги боюнча колдоого алынышы жана коргоого сунушталышы мүмкүн.

Жыйынтыктоо

Талкуунун жана диссертациялык иш менен таанышуунун жыйынтыгы боюнча КР УИАнын Сейсмология институтунун Илимий кеңешинин төрайымы, г.-м.и. кандидаты Омуралиева А.М. төмөнкү корутундуларды жарыялады:

1. Аширов Беймбет Мамановичтин 25.00.01 – Жалпы жана аймактык геология илимдеринин кандидаты илимий даражасын алуу үчүн «Түндүк Тянь-Шандагы катуу жер титирөөлөрдүн очоктук зоналарынын сейсмоструктуралык позициясы» деген темага даярдалган диссертациялык иши **аяктаган илимий изилдөөнү** билдирет жана жогорку теориялык эксперименталдык деңгээлде жүргүзүлгөн комплекстүү илимий изилдөөлөрдүн геологиянын жана сейсмологиянын көйгөйлөрүн чечүүдө зор мааниси бар.

2. **Изилдөөнүн натыйжаларынын ишенимдүүлүгүнүн даражасы, алардын жаңылыгы жана практикалык мааниси.** Алынган натыйжалардын ишенимдүүлүгү шексиз, анткени автор тарабынан түзүлгөн илимий жоболор жана корутундулар анын өзүнүн илимий изилдөөсүнөн келип чыгат жана диссертациянын логикалык корутундусу болгон ички биримдик менен мүнөздөлөт.

3. **Илимий жаңылык.** Түндүк Тянь-Шандын аймагы үчүн бул аймактагы эң күчтүү жер титирөөлөрдүн очоктук зоналарынын геологиялык-тектоникалык өзгөчөлүктөрү биринчи жолу аныкталды жана жалпыланды;

- Бул аймактагы эң күчтүү жер титирөөлөрдүн очоктору биринчи кезекте байыркы Кемин-Чилик зонасынын кайра жандануусу менен байланыштуу экендиги аныкталган, ал азыркы этапта Активдүү жаракалардын ошол эле аталыштагы зонасы катары билдирилген. Жогоруда талкууланган жер титирөөлөрдүн фокустук механизмдериндеги байкалган өзгөрүүлөр Активдүү жаракалардын Кемин-Чилик зонасынын субмеридионалдык тангенциалдык кысылуу багытына карата байланыштуу;

- Түндүк Тянь-Шандын аймагында дизъюнктивдик түйүндөрдү аныктоо келечекте күчтүү жер титирөөлөрдүн очоктору пайда болуучу потенциалдуу жерлердин абалын белгилөөгө жана алардын мүмкүн болгон максималдуу магнитудасын аныктоого мүмкүндүк берет. Бул ошондой эле аталган аймактын сейсмикалык кооптуулугун баалоону тактоого жана түзүлүүчү сейсмикалык райондоштуруу карталарынын ишенимдүүлүгүн жогорулатууга мүмкүндүк берет.

4. **Алынган натыйжалардын практикалык мааниси.** Изилдөөнүн жыйынтыктары Кыргыз Республикасынын жана Казакстан Республикасынын аймагын камтыган Түндүк Тянь-Шандын аймагынын сейсмикалык коркунучун баалоодо колдонулушу мүмкүн.

5. **Изденүүчү тарабынан жарыяланган эмгектердеги диссертациянын материалдардын толуктугу.** Диссертациянын негизги жоболору жана корутундулары цитаталанган журналдардагы 12 илимий макалада жетиштүү түрдө чагылдырылган. Автореферат жана жарыяланган материалдар диссертациянын мазмунун толук чагылдырат.

6. **Диссертация дал келген адистик.** Диссертациялык иш 25.00.01 – Жалпы жана аймактык геология адистиги боюнча илимдер адистиги боюнча геология-минералогия илимдеринин кандидаты илимий даражасын алуу үчүн диссертацияларга Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын талаптарына жооп берет.

Төрайым: г.-м.и. кандидаты Омуралиева А.М.,

- Урматтуу катышуучулар, күн тартибиндеги экинчи маселени талкуулап, эки маселе боюнча чогуу чечим кабыл алсак кандай ойлойсуздар?

Жыйындын катышуучулары бул сунушту колдошту.

Төрайым: г.-м.и. кандидаты Омуралиева А.М.,

- Урматтуу кесиптештер, уруксатыңыздар менен күн тартибиндеги экинчи маселеге, кандидаттык диссертациялык экзаменди тапшыруу үчүн атайын дисциплинанын кошумча программасын бекитүү маселесине өтө кетели. КР УИАнын буйругуна ылайык, илимий иш аткарылган жер боюнча илимий даражага талапкердин диссертациялык ишинин темасына ылайык кандидаттык экзаменге кошумча программа түзүү зарыл. Аширов Беймбет Мамановичтин «Түндүк Тянь-Шандагы катуу жер титирөөлөрдүн очоктук зоналарынын сейсмо тектоникалык позициясы» деген темадагы диссертациялык ишинин негизинде 25.00.01 – Жалпы жана аймактык геология адистиги боюнча техника илимдеринин кандидаты илимий даражасын алуу үчүн жана илимий жетекчиси г.-м.и. доктору, профессор Абрахматова К.Е. менен изилденүүчүгө кошумча экзамен программасы боюнча суроолор түзүлдү. Программа менен таанышып чыгуунуздарды жана кошумчалар болсо сунуштарды киргизүүнү суранам. Отурумдун катышуучулары сунушталган программа менен таанышып, толуктоолорду киргизишти.

Төрайым: г.-м.и. кандидаты Омуралиева А.М.,

- Урматтуу кесиптештер, бүгүн биз эки маселени талкууладык. Диссертациянын темасынын актуалдуулугун, илимий жаңылыгын, натыйжалардын практикалык баалуулугун, жеке салымын, илимий иштердин сыналышын эске алып, мен кандидаттык диссертацияны коргоого сунуштоо жана изилденүүчүгө экзамендин кошумча программасын добуш берүү, бекитүү маселесин коём.

Отурумдун катышуучулары аны бир добуштан колдошту.

Аширов Беймбет Мамановичтин «Түндүк Тянь-Шандагы катуу жер титирөөлөрдүн очоктук зоналарынын сейсмо тектоникалык позициясы» деген темадагы диссертациялык ишин угуп жана талкуулап, Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Сейсмология институтунун окумуштуулар кеңешинин

ТОКТОМУ:

1. Аширов Беймбет Мамановичтин «Түндүк Тянь-Шандагы катуу жер титирөөлөрдүн очоктук зоналарынын сейсмо тектоникалык позициясы» деген темадагы диссертациясы изилдөө проблемасын коюу, алынган натыйжалар жана изилдөө методологиясы боюнча 25.00.01 - Жалпы жана аймактык геология адистиги боюнча кандидаттык диссертацияларга коюлган талаптарга жооп берет, **диссертациялык иштин мазмуну анын темасына туура келет.**
2. Аширов Беймбет Мамановичтин «Түндүк Тянь-Шандагы катуу жер титирөөлөрдүн очоктук зоналарынын сейсмо тектоникалык позициясы» аттуу диссертациялык иши 25.00.01 - Жалпы жана аймактык геология илимий адистигинин паспортуна туура келет.
3. Аширов Беймбет Мамановичтин «Түндүк Тянь-Шандагы катуу жер титирөөлөрдүн очоктук зоналарынын сейсмо тектоникалык позициясы» деген темадагы 25.00.01 - Жалпы жана аймактык геология адистиги боюнча диссертациялык иши сунушталсын.
4. 25.00.01-Жалпы жана аймактык геология адистиги боюнча геология-минералогия илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алууга сунушталган «Түндүк Тянь-Шандагы катуу жер титирөөлөрүнүн очоктук зоналарынын сейсмо тектоникалык позициясы» темасындагы Аширов Беймбет Мамановичтин кандидаттык экзамендин тапшыруу үчүн атайын дисциплинанын кошумча программасы бекитилсин.

Добуш берүүнүн натыйжасы: 15 адам макул.

Каршы: жок.

Калыс калуу: жок.

Токтом бир добуштан кабыл алынды.

КР УИАнын Сейсмология институтунун
Окумуштуулар Кеңешинин
Төрайымы, г.-м. и. кандидаты

Омуралиева А. М.

КР УИАнын Сейсмология Институтунун
Окумуштуулар Кеңешинин
Катчысы

Калысова Ж. К.

А. М. Омуралиева, Ж. К. Калысованын колдорун тастыктаган
КР УИА Сейсмология институтунун
Кадрлар боюнча инспектор

Осмонбаева Г.А.